

פקדנו על הריגת הלורד!

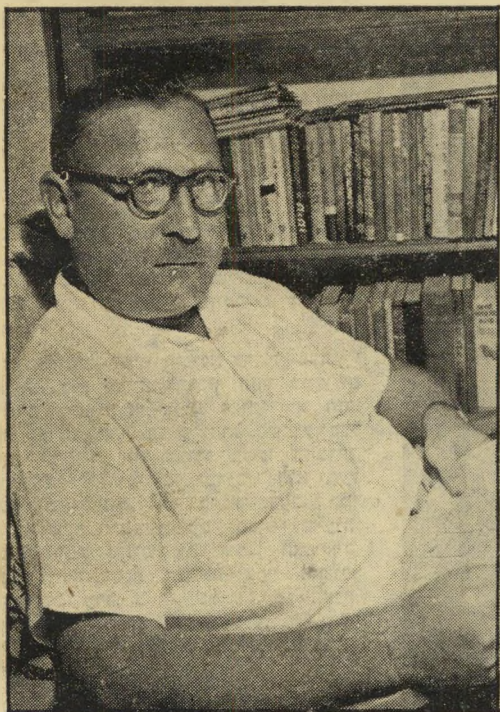
את המאמרים האלה ניסחתי אני בעתוננו, המעש.

מה רציתם להשיג בסיסמה זו?

זה נבע קודם כל מבדיקת האינטרסים שלנו. אז החרפנו היחסים בין שני הגושים העולמיים. היה ברור שהם יחריפו עוד יותר. רצינו להוציא את ארץ ישראל ואת האזור כולו מלשמש נושא להתגרות בין שני הצדדים.

היתה בכך גישה עקרונית חדשה לבעיה היהודית? ראיתם אפשרות של התקשרות עם התנועה הלאומית הערבית במאבק נגד השלטון הזר?

חשבנו שעמי האזור הזה, אם יניחו להם לנפשם, יוכלו לגייע להתפתחות כלכלית ופוליטית על-ידי שיתוף פעולה בין כל העמים היושבים באזור.

חבר-המרכז נתן פרידמן-ילין בתל-ליטוונסקי

הראיון הכא ניתן לנציג "העולם הזה" על-ידי יצחק שמיר (יורניצקי). שנחל למעשה את מערכת המיבצעים של לח"י בתקופת בה בוצעה ההתנקשות.

מר שמיר, מתי תיכננת לראשונה את ההתנקשות?
התכנית היתה קיימת מזמן. כשרק ניגשנו לקשור קשרים ראשונים במצריים, היתה המגמה להגיע לפעולות מסוג זה.

"כפרנו בתורה חצי-ונית"

מתי הוחלט למעשה על הפעולה? מי החליט?
הוחלט כמה חודשים לפני הביצוע. היתה חליפת מכתבים כמעט יומיומית בין נתן (פרידמן-ילין) וביני (ישראל) שייב ישב אז במאסר. לעתים קרובות היו דעותינו כה זהות, עד שמכתב אחד מאתנו לרעהו הכיל רעיונות שהשני רשם במכתב שהיה אותה שעה בדרכו.

כיצד כתבתם?

(בחייו) עלי לאכתב אותך. כתבנו פשוט, בלי שום כתב-סתר. אף מכתב אחד לא אבד. כמובן לא הזכרנו שמות מלאים.

מר שמיר, מה היתה המטרה העיקרית של הפעולה בעיניך?
היו כמה מטרות: הפגנה, מכה, העברת המלחמה לחוץ-לארץ, יצירת הד במזרח התיכון.

איזה הד?

רצינו להראות לערבים דרך למלחמה באימפריאליזם. כפרנו בתורה הציונית שאנחנו סוכני המערב. היה רצון ליצור ברית עם הערבים נגד האימפריאליזם.

ראיתם אפשרות מעשית לכך?

קוינו שנפעל בכיוון זה. מלחמה באויב משותף יכולה לקרב יותר מאשר דיבורים על אחווה. מטרה שלילית מקרבת לפעמים יותר מאשר מטרה חיובית.

רצינו להעמיד בפני העולם סימן קריאה של תנועת השיח' רור בארץ, סימן קריאה שאין להשתקן. המטרה היתה להוכיח לעולם כולו כי אין כאן סיכסוך בין ילידים ואזמיניסטרציה מ' דכאת, אלא בין עם השואף לחרות הלאומית ובין כוח אימפ' ריאליסטי שבא לשעבדו.

וזה שמתם את הדגש על אישיותו של הלורד מוין?

משום שרצינו להבליט את הנקודה העקרונית, נמנענו מ' להבליט את אחריותו האישית של הלורד מוין לנעילת שערי הארץ, אפילו בפני פליטי הנאצים, ושלילת מאות נוסעי סטרומה לתהומות.

מר פרידמן-ילין, כתוצאה ממשפט קסטנר נודע לציבור כמה פרטים על אחריותו האישית של הלורד מוין בפרשת השמדתם של יהודי הונגריה. האם, בשעה שתיכננתם את הריגת הלורד מוין, ידעתם פרטים אלה?

אנחנו ידענו. בשעה שהחלטנו, התעניינו גם באישיותו. ידענו גם את השקפותיו. שהתנגד בצורה חריפה ביותר לעלית יהודים, שהיה האיש שנשלח לארגן את הליגה הערבית.

"גרת' בבית ריק"

מתי קיבלתם אישור לכך שדעתכם זו היתה נכונה?

מעטין מאד לציין כי בתחילת 1945 נפגשתי עם ארתור קסטנר, והוא אישר כי הנחתנו היתה נכונה.

איפה היית בשעת ההתנקשות?

ביום ההתנקשות הייתי בתל-אביב, אצל חבר שלנו, בחדר

חבר-המרכז יצחק שמיר בבית-הסוהר

בו גרו הוא ואשתו. שניהם היו פועלי יהלומים. בבוקר היו יוצאים וחוזרים בערב. ואני הייתי חייב לשהות כל היום בחדר, מבלי שדיירי הבית היו מרגישים בכל תנועה שהיא. למחרת ההתנקשות יצאתי לתל-ליטוונסקי וגרתי זמן מסוים יחיד בבית שעמד לרשותנו, אך באופן רשמי היה אותה שעה להשכרה.

איפה ומתי בדיוק החלטתם לבצע את ההתנקשות?

בתל-אביב. ההחלטה בשלה מזמן. אני חושב שזה היה בערך בחודש מרץ, אפריל.

אז עלתה ההצעה בפעם הראשונה?
לא. הנושא עוד נידון בימיו של יאיר.

מיה היתה מוונתכם כלפי הערבים?

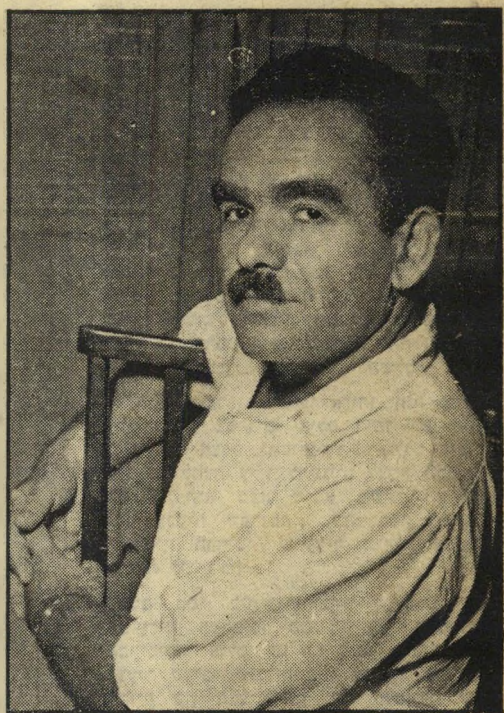
אף פעם לא התקפנו ערבים. קודם כל, מפני שרצינו לגרום לניטראליזציה של הערבים במלחמה נגד האנגלים. השגנו מט' רה זו עד שנת 1947. אז ניסחנו את הסיסמה של "ניטראליזציה של המזרח התיכון".

מי ניסח את הסיסמה?

הראיון הכא ניתן לנציג "העולם הזה" על-ידי נתן פרידמן-ילין בדירתו בתל-אביב, יחד עם פרטים מאלפים נוספים ששימשו חומר לגוף המאמר.

מר פרידמן-ילין, האם ההתנקשות בלורד מוין היתה, בעיניכם, פגיעה רגילה בנציג האימפריה הבריטית, או שהיתה לכם מונוה מסוימת גם כלפי העולם הערבי?

ובכן, זה היה בשנת 1944. שנתיים וחצי לפני כן נרצח יאיר (אברהם שטרן). מאז שקענו בתוקף העובדות במלחמה של גאולת-דם. רצינו לגאול את דמו של יאיר, ומפני זה ניסינו להתנקש בקצין המשטרה מורטון, שברח בסופו של דבר מהארץ. ניסינו פעמיים להתנקש בנציב העליון (סר) הארולד מק'מייקל, שעם כל היותו בדרג גבוה יותר ממורטון

חבר-המרכז יצחק שמיר בתל-אביב

היה גם הוא אחד האחראים הישירים למות יאיר — **קו זה לא נראה לכם?**

כל החשבון הזה, עם היותו מוצדק מבחינת גאולת הדם, עלול היה לסלף את דמותה הפוליטית של מלחמתנו ולהעמיד אותה על בסיס של תגובות על מעשי דמים מצד הבריטים. החלטנו במכה אחת להוציא את מלחמתנו ממעגל קסמים זה, ויחד עם זה להראות לעולם שמלחמתנו אינה מתנהלת נגד האזמיניסטרציה במקום, אלא שהאויב יושב בלונדון וב' קאהיר.

היה זה קו נוגד להשקפת אצ"ל?

אז, באותה תקופה, עסקנו עוד בויכוחים מרים וממושכים עם ראשי אצ"ל, שראו את האויב מצומצם בגבולות הארץ הזאת, ואת האחראים לכל היותר בארמון הנציב בירושלים. שעות על גבי שעות היינו צריכים לכלות בויכוחים עקרים עם בנין וחבריו —

עם מי?

— עם (חיים) לנדאו ו(יעקוב) מרידור — על הגדרת האויב. האצ"ל, שעוד נמצא בשלב של הריסת בנינים, דרש מאתנו, בפי בנין, כבטים לשיתוף פעולה, שנחלז מלהשתמש במונח "שלטון זר" בהגדרת השלטון המנדטורי. לדעתו היה צריך לכנותו "משטר דיכוי".

זה היה ויכוח על מונחים או על גישה עקרונית לתפקיד המחתרת?

הייתי שואל אותו, מה יהיה אם מחר הבריטים יהיו אז"ל, ולא ינקטו בפעולות דיכוי? האם אז תיפסק המלחמה? מובן שלא ראינו עדיין את אצ"ל בשל לעיכול פוליטי של פעולה כהתנקשות בלורד מוין. משום כך אף לא רמזנו להם על כך בשיחותינו איתם.

יסיאן קריאה שאין להשתקן?

מדוע בחרתם דוק בלורד מוין?

עדיין לא היינו מוכנים, מבחינה ארגונית, לקלוע רחוק יותר וגבוה יותר.

מה, אם כן, היתה עיקר המטרה של הפעולה?